
Veiledning til brannvesenets tilsynsaksjon med farlig stoff 2025

Lager med farlig stoff

Innhold

1	Introduksjon	3
1.1	Bakgrunn	3
1.2	Hensikt	3
1.3	Årets tema	3
1.4	Hvorfor tilsyn med lager som håndterer farlig stoff?	3
1.5	Tidsramme for årets tilsynsaksjon	4
2	Lager som håndterer farlig stoff	4
2.1	Om stoffer som typisk håndteres på lager	4
2.2	Om lager	5
2.3	Hvilke anlegg skal prioriteres?	6
2.4	Utslipp og uhell ved lager	6
2.5	Hvor finnes lagre i mitt område?	6
2.5.1	Hva er FAST?	6
2.5.2	Hvor finnes lagre i mitt område?	7
2.6	Sikkerhet ved lager	7
2.6.1	§ 5 – Krav til aktsomhet	7
2.6.2	§ 6 – Maksimalt tillatt oppbevaring i visse typer objekt	7
2.6.3	§ 7 – Kompetanse	7
2.6.4	§ 9 – Kontroll	8
2.6.5	§ 10 - Drift, vedlikehold og opphør	8
2.6.6	§ 11 – Skilting og merking	8
2.6.7	§ 12 – Innmelding av farlig stoff	8
2.6.8	§ 14 - Risiko og risikovurdering	9
2.6.9	§ 15 – Forebyggende sikkerhetstiltak	10
2.6.10	§ 19 – Beredskapsplikt	10
2.6.11	§ 20 – Varsling og rapportering av uhell og ulykker	10
2.6.12	Interkontrollforskriften	11
2.7	Eksempel på dokumentasjon som kan hentes inn i forkant av tilsyn	11
2.8	Bruk av myndighet og administrative reaksjoner	11
2.8.1	Brann- og eksplosjonsvernlovens tilsyns- og reaksjonsbestemmelser	12
2.9	Sjekkliste for lager	13

1 INTRODUKSJON

1.1 BAKGRUNN

Kommunen har, i henhold til [forskrift om håndtering av farlig stoff](#)¹, hjemmel til å føre tilsyn med anlegg som håndterer farlig stoff. Normalt utfører Brann- og redningsvesenet tilsyn på vegne av kommunen. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har i samarbeid med landets Brann- og redningsvesener gjennomført årlige tilsynsaksjoner med farlig stoff siden 2012. Tilsynsaksjonene initieres og organiseres av DSB, mens Brann- og redningsvesenet gjennomfører tilsynene. DSB har derfor utarbeidet denne veiledningen med sjekkliste, til bruk under årets tilsynsaksjon.

1.2 HENSIKT

Hensikten med tilsynsaksjonen er å forebygge ulykker med farlig stoff ved å undersøke om virksomhetene etterlever regelverket.

Tilsynene er hjemlet i [forskrift om håndtering av farlig stoff](#) § 23 og [internkontrollforskriften](#)² § 7.

1.3 ÅRETS TEMA

Tema for tilsynsaksjonen 2025 er **lager** hvor det oppbevares farlig stoff i mengder over innmeldingsgrensene, fastsatt i forskrift om håndtering av farlig stoff § 12 og vedlegg 2.

I tillegg gjennomføres det en separat tilsynsaksjon med eksplosiver for utvalgte Brann- og redningsvesen. Disse informeres direkte, og eksplosivtilsynsaksjonen omtales derfor ikke videre i denne veiledningen.

1.4 HVORFOR TILSYN MED LAGER SOM HÅNTERER FARLIG STOFF?

- Om lag 22 % av anleggene med farlig stoff som er meldt inn til DSB er lager. Lager har ikke vært tema for Brann- og redningsvesenets tilsynsaksjon med farlig stoff tidligere. Det er altså et betydelig antall anlegg med farlig stoff som ikke har vært omfattet av tidligere tilsynsaksjoner, og flere Brann- og redningsvesen har etterspurt dette temaet.
- DSB ønsker å kartlegge etterlevelsen av regelverket for anleggstypen.
- DSB ønsker å bidra til å øke Brann- og redningsvesenets kompetanse på føring av tilsyn med lager.

Målene med tilsynsaksjonen er å:

- kontrollere om drift av lagre med farlig stoff er i tråd med forskriften.
- dersom det er tid og kapasitet, undersøke om det finnes lagre med farlig stoff over innmeldingsgrensene som ikke er meldt inn til DSB.

Årets tilsynsaksjon gir DSB mulighet til å utarbeide en veiledning til Brann- og redningsvesenet på hvordan føre tilsyn med lager, som kan benyttes også utenom tilsynsaksjonen. Etter årets aksjon vil DSBs veiledninger dekke de fleste anleggstyper som Brann- og redningsvesenet fører tilsyn med.

¹ Forskrift 8. juni 2009 om håndtering av brannfarlig, reaksjonsfarlig og trykksatt stoff samt utstyr og anlegg som benyttes ved håndteringen.

² Forskrift 12. juni 1996 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter.

1.5 TIDSRAMME FOR ÅRETS TILSYNSAKSJON

Tilsynsaksjonen starter når denne veiledningen gjøres tilgjengelig og varer til fristen for innsending av spørreskjema 15.10.2025.

2 LAGER SOM HÅNDTERER FARLIG STOFF

2.1 OM STOFFER SOM TYPISK HÅNTERES PÅ LAGER

Blant de ca. 14.000 anleggene med farlig stoff som er registrert i Norge, er rundt 3000 lagre, noe som utgjør omtrent 22 %.

86 % av lagrene oppbevarer LPG, som er en internasjonal betegnelse for propan, butan og blandinger av disse. LPG er et biprodukt fra raffinering av olje eller naturgass og kan oppbevares i både i væske- og gassfase. For å avsløre lekkasjer tilsettes LPG luktstoff (ofte etylmerkaptan), slik at gassen kan luktes ved konsentrasjoner på 20 % av nedre eksplosjonsgrense.

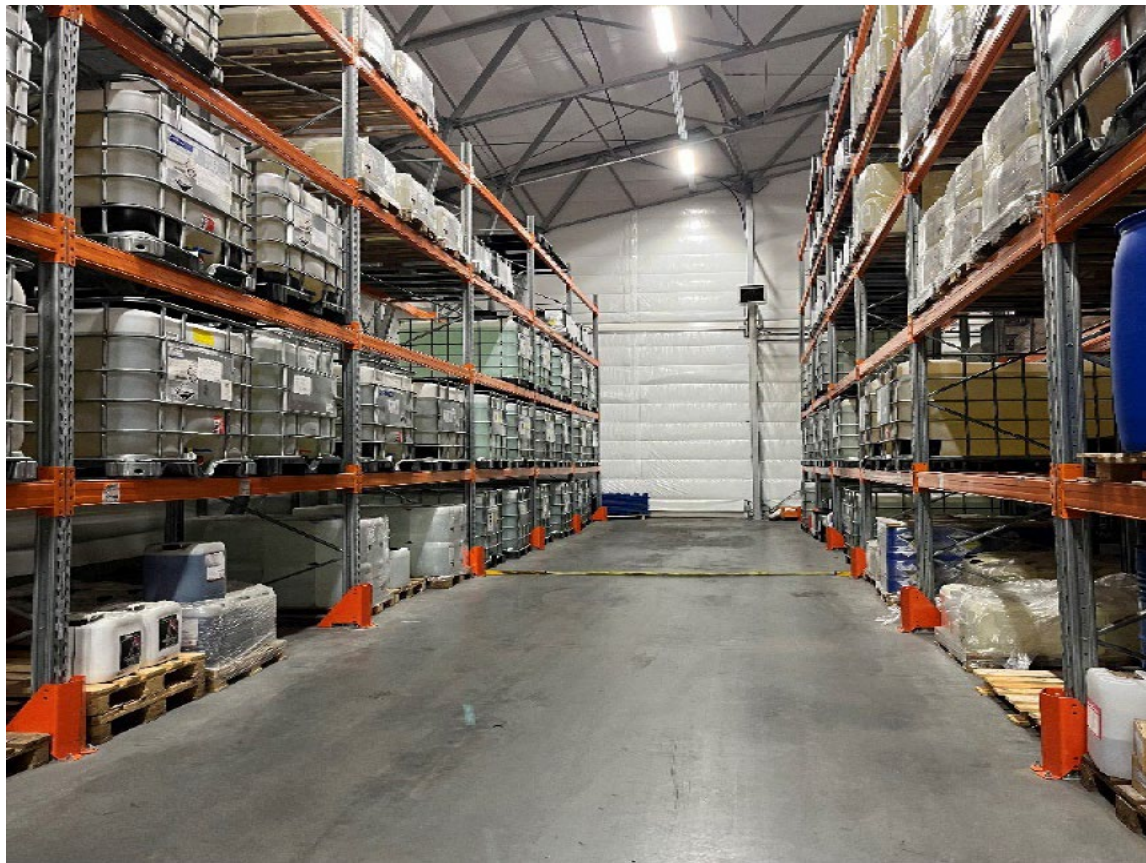
Propan og butan er vesentlig tyngre enn luft, noe som betyr at gassen ved lekkasje vil samle seg ved lavpunkter. Selv en liten lekkasje i et rom kan over tid akkumulere og danne eksplosjonsfarlige konsentrasjoner. Utendørs kan eksplosive gassblandinger oppstå langt fra lekkasjepunktet under stille værforhold og ugunstig terreng, ettersom gassen vil renne som en væske mot lavpunkter. Det er derfor viktig å alltid vurdere om gass kan samle seg i lave områder når LPG benyttes.

De resterende lagrene oppbevarer ulike stoffer, hvor de mest vanlige er acetylen, hydrogen, oksygen, bensin, etanol og ammoniakk. Hvert av disse stoffene har sine egne farer og krever spesifikke tiltak for sikker håndtering og beredskap:

- **acetylen:** Svært brannfarlig og kan danne eksplosive blandinger med luft
- **hydrogen:** Ekstremt lett og brannfarlig, kan lekke gjennom små åpninger
- **oksygen:** Forsterker brann og kan reagere voldsomt med brennbare materialer
- **bensin og etanol:** Brannfarlige væsker som kan forårsake store branner ved lekkasje
- **ammoniakk:** Giftig og kan forårsake alvorlige helseproblemer ved innånding

2.2 OM LAGER

Lagrene med farlig stoff omfatter mange ulike virksomheter og bransjer, med ulike stofftyper, mengder og kompleksitet. Utforming og størrelse på lagrene avhenger av formål. Vedlegg 2 i forskrift om håndtering av farlig stoff fastsetter mengdegrensene for de ulike stofftypene som skal meldes inn til DSB etter § 12.

Figur 1: Eksempel på lager med farlig stoff.

Mange LPG-lagre tilhører forhandlere som selger propangass til privatpersoner. Gassflaskene oppbevares ofte i egnede skap utenfor utsalgsstedet for å sikre effektiv ventilasjon og forhindre oppsamling av høye konsentrasjoner ved lekkasjer. Ved innendørs oppbevaring er typiske sikkerhetstiltak ventilasjonssystemer, lekkasjedeteksjon og brannceller.

Forhandlere kan også oppbevare andre typer farlige stoffer, som brannfarlige væsker og aerosolbeholdere. Større anlegg kan oppbevare stoffer som brukes som kilde i sine prosesser, og her kan mange ulike stofftyper være aktuelle.

2.3 HVILKE ANLEGG SKAL PRIORITERES?

Brann- og redningsvesenet anbefales å prioritere tilsynsobjekter basert på risiko. Aktuelle risikofaktorer inkluderer blant annet:

- type farlig stoff
- mengde farlig stoff
- nærhet til sårbare objekter som barnehage, skole og sykehjem
- nærhet til annen bebyggelse
- nærhet til tredjeperson for øvrig
- nærhet til storulykkevirksomheter, industriparker og næringsområder

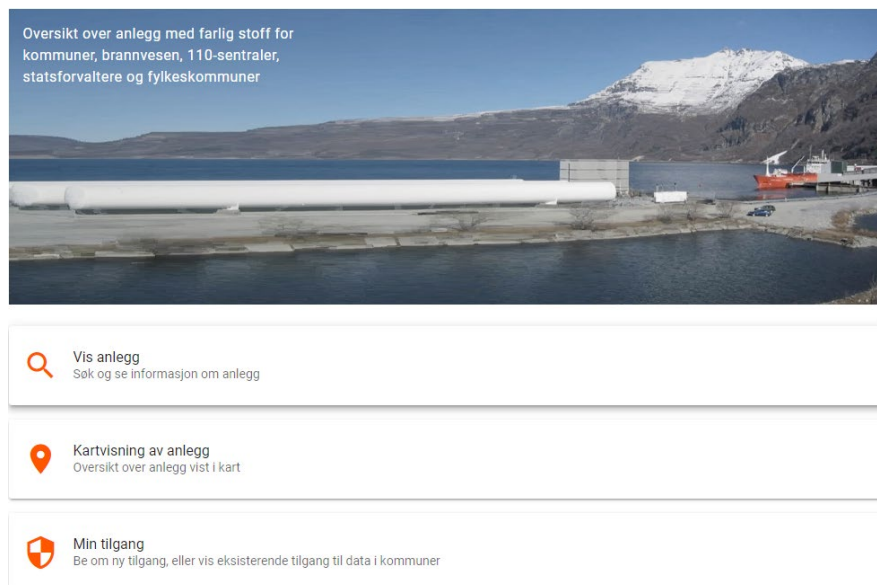
2.4 UTSLIPP OG UHELL VED LAGER

I løpet av de siste fem årene har det blitt registrert 13 uhell ved lagre som håndterer farlig stoff. Disse uhellene inkluderer fem branner, tre utslipp, to eksplosjoner og tre andre typer uhell.

2.5 HVOR FINNES LAGRE I MITT OMRÅDE?

2.5.1 HVA ER FAST?

FAST - anlegg og kart er DSBs løsning for å gi Brann- og redningsvesenet og andre myndigheter tilgang til informasjon om hvor farlig stoff oppbevares. For å få tilgang til FAST må overordnet (med rolle som daglig leder i Altinn) logge inn i Altinn og delegere rettigheter til de med tjenstlig behov. Den enkelte får dermed tilgang til FAST og kan logge inn med BankID. For mer informasjon, se DSB sin [informasjonsside om FAST](#).

Figur 1: Utsnitt fra FAST (DSB).

2.5.2 HVOR FINNES LAGRE I MITT OMRÅDE?

1. Logg inn på FAST via fast.dsb.no med BankID.
2. Velg *Vis anlegg*.
3. På denne siden har man mulighet til å velge *Område, Anleggsenheter og Stoffgrupper*.
4. Under *Anleggsenheter*, velg *Lager*.
5. Under *Stoffgrupper* kan man filtrere ulike stoffgrupper etter ønske.
6. Til venstre i lista vises det om anlegget tilhører en privatperson eller en virksomhet.

Det kan finnes lagre som ikke er meldt inn. Brann- og redningsvesenet oppfordres til å bruke sin lokalkunnskap og kontakte virksomheter man vet oppbevarer større mengder farlig stoff.

2.6 SIKKERHET VED LAGER

Nedenfor gis det en nærmere beskrivelse av bestemmelser i forskrift om håndtering av farlig stoff som anses spesielt relevante for drift av lager. [Temaveiledning om oppbevaring av farlig stoff - kapittel 3 - oppbevaring av farlig stoff i transport- og brukeremballasje \(stykkgoods\)](#) gir forslag til hvordan kravene i forskriften kan etterleves. Dersom virksomheten velger alternative løsninger, må det dokumenteres at disse er i tråd med forskriften.

Pliktene etter forskrift håndtering av farlig stoff er de samme for alle virksomheter som håndterer farlig stoff.

Omfanget av kravene vil likevel variere med hensyn til virksomhetens kompleksitet og størrelse.

2.6.1 § 5 – KRAV TIL AKTSOMHET

Aktsomhetsplikten etter forskrift om håndtering av farlig stoff § 5 innebærer at oppbevaring må skje på en ryddig og forsvarlig måte og at sikkerhetstiltak om nødvendig må iverksettes. Dersom dette ikke er mulig, vil man ikke kunne oppbevare den brannfarlige gassen eller væsken.

I § 5 tredje ledd stilles det krav til om det skal være ryddig og ikke finnes unødvendig brennbart materiale på sted hvor farlig stoff håndteres. Unødvendig brennbart materiale kan for eksempel være vegetasjon, tomme paller, søppel eller annet som kan antennes ved brann, eller som kan påvirke lageret dersom det skulle antenne.

2.6.2 § 6 – MAKSIMALT TILLATT OPPBEVARING I VISSE TYPER OBJEKT

Forskriften gir ikke begrensninger mht. hvor mye farlig stoff en virksomhet kan oppbevare i et lager. Temaveiledning om oppbevaring av farlig stoff angir imidlertid veiledende maksimumsmengder for flere typer lager. Uavhengig av mengde farlig stoff som oppbevares, må den ansvarlige virksomheten kunne dokumentere at risikoen er akseptabel. Se for øvrig avsnitt 2.6.8 om risikovurdering.

Vær ellers oppmerksom på at begrensningene i § 6 på oppbevaring av farlig stoff i boenhet, garasje, utvendig bod, båthus eller liknende kun gjelder for privatpersoner, ikke virksomheter.

2.6.3 § 7 – KOMPETANSE

Forskrift om håndtering av farlig stoff § 7 sjette ledd stiller krav om at virksomheten skal påse at ansatte har nødvendig kompetanse samt gi opplæring slik at alle arbeidsoppgaver kan gjennomføres på en sikker måte både ved normal drift og ved unormale situasjoner og driftsbetingelser.

Personell som jobber med lagring, plassering og salg av farlig stoff skal ha kjennskap til stoffegenskaper, virkemåten til eventuelle tekniske anlegg og aktuelt regelverk. Dette innebærer blant annet at de ansatte må være kjent med hvilken brann- og eksplosjonsrisiko en lekkasje medfører og hvordan brannvarslings- og slukkeanlegg skal betjenes.

Sikkerhetsdatablad for de farlige stoffene skal være tilgjengelig

2.6.4 § 9 – KONTROLL

Forskrift om håndtering av farlig stoff § 9 stiller krav om at det skal utføres flere typer kontroll av anlegget. I denne tilsynsaksjonen er det kravet om systematisk tilstandskontroll av anlegget som skal kontrolleres.

Eier og bruker skal sørge for at teknisk tilstand på anlegg og utstyr forblir tilfredsstillende gjennom både ordinært vedlikehold og systematisk tilstandskontroll etter fastlagt plan. Hyppighet og omfang av den systematiske tilstandskontrollen må tilpasses utstyrets og anleggets driftsbetingelser.

Aktuelle oppfølgingspunkter for et lager kan for eksempel være kontroll av slukkesystem, brannvarsler og ventilasjonssystem. Utover dette kan vernerunder være et eksempel på kontroll av anlegget. For lager vil driftskontroll og tilstandskontroll ofte overlappe hverandre.

2.6.5 § 10 - DRIFT, VEDLIKEHOLD OG OPPHØR

Forskrift om håndtering av farlig stoff § 10 stiller blant annet krav til vedlikehold av anlegget. Utstyr og anlegg skal holdes i forsvarlig stand og vedlikeholdes slik at sikkerhetsnivået opprettholdes. Vedlikehold innebærer oppgaver som sørger for at anlegget holdes i forsvarlig stand, herunder utskiftninger, reparasjoner, utbedring av avvik, samt service eller ettersyn.

Personell som utfører vedlikehold/ettersyn skal ha tilstrekkelig kompetanse.

Aktuelle oppfølgingspunkter for et lager kan for eksempel være om slukkesystemer, brannvarslere og ventilasjonssystemer holdes i forsvarlig stand.

Fat, flasker og annen emballasje skal til enhver tid være i slik stand at det ikke oppstår fare for lekkasje, brann og eksplosjon. Farlig stoff skal kun oppbevares på de steder som er planlagt og avsatt til slike formål.

Vedlikehold må kunne dokumenteres.

2.6.6 § 11 – SKILTING OG MERKING

Forskrift om håndtering av farlig stoff § 11 stiller krav om skilting og merking. Der farlig stoff håndteres, skal det settes opp skilt, lett synlig på passende steder og i tilstrekkelig antall, som opplyser om faren for brann, eksplosjon eller annen ulykke. Der brann eller eksplosjon lett kan oppstå skal det settes opp skilt med forbud mot bruk av åpen ild eller andre tennkilder. Eksempler på passende skilting er vist i Figur 3.

Figur 2: Eksempler på relevant skilting, hentet fra [arbeidsplassforskriften](#)³.

2.6.7 § 12 – INNMELDING AV FARLIG STOFF

Før tilsynet gjennomføres, skal det kontrolleres om anlegget er meldt inn.

Farlig stoff anlegg skal ikke meldes inn i FAST men via Altinn, se lenke for veiledning her: <https://www.dsb.no/lover/farlige-stoffer/farlige-stoffer/informasjon/melde-inn-farlig-stoff/>

³ Forskrift 6. desember 2011 nr. 1365 om utforming og innretning av arbeidsplasser, arbeidslokaler og innkvartering.

Hvilke anlegg skal meldes inn?

Anlegget skal meldes inn dersom mengden av ett eller flere stoffer overskrider grensene fastsatt i forskrift om håndtering av farlig stoff, vedlegg 2. Hvorvidt et anlegg er meldepliktig, avhenger av mengden for hver enkelt stoffgruppe.

For anlegg der mengden farlig stoff overskrider innmeldingsgrensen, kan Brann- og redningsvesenet informere om innmeldingsplikten i henhold til § 12 og henvise til [veiledning for innmelding av farlig stoff](#).

Ved endring og opphør av anlegget skal ny tilsvarende melding sendes. Dette gjøres via Altinn (ikke FAST). Hvis et anlegg er opphørt eller registrert dobbelt, skal Brann- og redningsvesenet i første omgang informere innmelder om plikten til innmelding. Dersom innmelder ikke kan gjennomføre nødvendige endringer, for eksempel på grunn av avvikling av virksomhet, salg, dødsfall eller andre forhold, ber vi Brann- og redningsvesenet om følgende:

1. verifisere at anlegget er fjernet, eller at det er tømt og sikret forsvarlig i henhold til § 10
2. etter tilsynsaksjonen; sende en henvendelse til postmottak@dsb.no med emne "Tilsynsaksjonen 2025 – opphørte anlegg". Henvendelsen skal inneholde en liste med anleggsnumre for aktuelle anlegg, samt årsak til at anleggene skal fjernes, eksempelvis "virksomhet avviklet", "salg", "dødsfall", eller "annet"

Det er viktig at Brann- og redningsvesenet verifiserer at anlegg faktisk er fjernet eller sikret forsvarlig, da vi har mottatt rapporter om uhell under arbeid der man ikke visste at det var farlig stoff i arbeidsområdet.

2.6.8 § 14 - RISIKO OG RISIKOVURDERING

Forskrift om håndtering av farlig stoff § 14 andre ledd stiller krav om at virksomheten skal kartlegge farer og problemer med hensyn på håndtering av farlig stoff og på denne bakgrunn vurdere risiko. Risikovurderingen skal inkludere interne og eksterne forhold samt uønskede tilsiktede handlinger. Risikovurderingen skal være skriftlig, jf. § 13.

Forskriftens § 14 tredje ledd krever at det på bakgrunn av vurderingen utarbeides planer og gjennomføres tiltak for å redusere risikoen til et akseptabelt nivå. Risikovurderingen må altså kunne si om risikoen er akseptabel og begrunne dette.

Analysens omfang skal tilpasses anleggets kompleksitet, størrelse og omgivelser. Det kan være krevende å vurdere kvaliteten på en risikovurdering. I denne tilsynsaksjonen burde det som minimum kontrolleres om virksomheten har kartlagt farer forbundet med de farlige stoffene som kan føre til hendelser ved anlegget. Det kan være nyttig å innhente risikovurderingen før tilsynet gjennomføres.

Risikovurderingen må som et minimum identifisere de uønskede hendelsene som kan oppstå på anlegget, vurdere hvor sannsynlig det er at de oppstår og vurdere hvilke konsekvenser de kan få for mennesker, miljø og materielle verdier. Det må også være tydelig hvilke årsaker som leder til hendelsene, slik at forebyggende tiltak kan iverksettes. I tillegg må det redegjøres for hvilke tiltak som reduserer konsekvensene (beredskapstiltak).

I arbeidet med å vurdere kvaliteten på en risikovurdering kan følgende spørsmål være nyttige:

- Hvilke farer medfører stoffene?
- Er ulykkescenarioer identifisert?
- Hva skjer ved et utslipp?
- Hvilke konsekvenser får et utslipp?
- Hvordan oppdages utslipp?
- Hvordan håndteres et utslipp?
- Er sikkerhetstiltak iverksatt med utgangspunkt i risikovurderingen?

For mer informasjon, se kapittel 3, avsnitt 14 i temaveiledning om oppbevaring av farlig stoff.

2.6.9 § 15 – FOREBYGGENDE SIKKERHETSTILTAK

Forskrift om håndtering av farlig stoff § 15 stiller krav til forebyggende sikkerhetstiltak i virksomheter som håndterer farlig stoff. Virksomheten skal iverksette nødvendige tiltak for å forhindre brann, eksplosjon og andre ulykker. For lagre er følgende bestemmelser spesielt relevante:

- § 15 første ledd bokstav a: Bygning der farlig stoff håndteres skal ha effektiv ventilasjon som sikrer mot brann, eksplosjon og annen ulykke.
- § 15 første ledd bokstav i: Spill av farlig stoff skal tas hånd om slik at faresituasjoner ikke oppstår.
- § 15 første ledd bokstav j: Det skal gjennomføres sikringstiltak for å hindre at uvedkommende får tilgang til farlig stoff.
- § 15 første ledd bokstav k: Det skal utarbeides situasjonsplan samt nødvendige sikkerhets- og driftsinstrukser.
- § 15 fjerde ledd bokstav a: Oksiderende stoffer skal oppbevares atskilt fra brannfarlige og brennbare stoffer og produkter.

2.6.10 § 19 – BEREDSKAPSPLIKT

Forskrift om håndtering av farlig stoff § 19 første ledd stiller krav om at virksomheten skal utarbeide en beredskapsplan og etablere en tilstrekkelig egenberedskap med tilhørende varslings- og innsatsplaner. Beredskapsplanen skal oppdateres jevnlig og redegjøre for ansvars-, oppgave- og ressursfordeling under innsats ved ulykker og andre uønskede hendelser. Beredskapsplanen skal inneholde alarmerings-, rømnings-, rednings- og slukkeinstrukser.

Egenberedskap innebærer at virksomheten har en plan for egeninnsats, for eksempel ved branner, og at nødvendige slokkemidler er tilgjengelige. Beredskapsplanen skal tydeliggjøre hvem som har ansvar for å kontakte Brann- og redningsvesenet ved uhell.

Virksomheten skal også ha en plan for regelmessig gjennomgang av beredskapsplanen. Dersom virksomheten ikke kan redegjøre for hvor ofte gjennomgangen skjer, skal det gis avvik.

Forskriftens § 19 fjerde ledd stiller krav til at beredskapen skal øves regelmessig. Det stilles ingen konkrete krav til hyppighet, men virksomheten må ha en plan for hvor ofte øvelser skal gjennomføres. Brann- og redningsvesenet kan spørre om når det sist ble øvet, og når virksomheten har planlagt neste øvelse. Dette skal kunne dokumenteres.

I henhold til § 19 andre ledd skal meldepliktige virksomheter etter § 12 samordne sin beredskapsplan med offentlige beredskapsplaner. Graden av samordning avhenger av anleggets kompleksitet. For enkle anlegg kan innmeldingen av anlegget anses som tilstrekkelig samordning, mens for mer komplekse anlegg er det nødvendig med et godt samarbeid med lokal brannmyndighet.

2.6.11 § 20 – VARSLING OG RAPPORTERING AV UHELL OG ULYKKER

Forskrift om håndtering av farlig stoff § 20 andre ledd stiller krav om at virksomheten skal etablere et system for registrering av uhell, ulykker og tillop til slike i forbindelse med håndtering av farlig stoff og tilhørende utstyr og anlegg. Forskriften spesifiserer ikke hvordan et slikt system skal være utformet. Ved tilsyn kan det for eksempel stilles spørsmål ved om virksomheten har etablert et avvikssystem og om uhell og ulykker med farlig stoff omfattes av dette.

Forskriftens § 20 tredje ledd stiller krav om at uhell og ulykker i forbindelse med håndtering av farlig stoff skal rapporteres til DSB. Brann- og redningsvesenet bør under tilsyn spørre om det har vært noen uhell eller ulykker ved anlegget, for eksempel i forbindelse med håndtering av LPG. For å verifisere rapportering, kan Brann- og redningsvesenet sjekke i FAST under «Uhellsmeldinger» for å se om relevante hendelser er meldt inn til DSB. Hvis virksomheten har hatt uhell eller ulykker som ikke er rapportert, skal det gis avvik.

2.6.12 INTERKONTROLLFORSKRIFTEN

Internkontrollforskriften stiller krav til virksomhetens systematiske oppfølging av helse, miljø og sikkerhet (HMS). Av § 5 fremgår det at internkontrollen skal tilpasses virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse i det omfang som er nødvendig for å etterleve krav i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Følgende punkter fra § 5 første ledd er særlig relevante:

2. Virksomheten skal sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, herunder informasjon om endringer.
6. Virksomheten skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene. Dette må kunne dokumenteres skriftlig.
7. Virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen. Dette må kunne dokumenteres skriftlig.

Under tilsyn bør Brann- og redningsvesenet vurdere hvordan virksomheten dokumenterer og følger opp disse kravene i praksis, inkludert hvordan de integrerer håndtering av farlig stoff i sitt internkontrollsystem. Mangler eller svakheter i oppfølgingen kan føre til avvik.

2.7 EKSEMPEL PÅ DOKUMENTASJON SOM KAN HENTES INN I FORKANT AV TILSYN

Følgende dokumentasjon kan være nyttig å innhente før gjennomføring av tilsyn med en virksomhet som håndterer farlig stoff:

- innmelding: hentes fra FAST
- dokumentasjon på relevant kompetanse, eksempelvis gjennomført opplæring, kursbevis, stillingsbeskrivelse, eller dokumentasjon på andre kvalifikasjoner
- risikovurdering
- beredskapsplan
- dokumentasjon på vedlikehold: serviceavtaler, vedlikeholdsplaner, sjekklister for vedlikehold
- oversikt over eventuelle uhell
- sikkerhets- og driftsinstrukser

2.8 BRUK AV MYNDIGHET OG ADMINISTRATIVE REAKSJONER

Brann- og redningsvesenets arbeid omfatter blant annet ulykkesforebyggende oppgaver i forbindelse med håndtering av farlig stoff, jf. [brann- og eksplosjonsvernloven](#)⁴ § 11 første ledd bokstav c. En av disse oppgavene innebærer å føre tilsyn på vegne av kommunen i henhold til forskrift om håndtering av farlig stoff § 23 første ledd.

Ved utøvelsen av tilsynet gjelder brann- og eksplosjonsvernloven §§ 33 til 36, jf. forskrift om håndtering av farlig stoff § 23 tredje ledd. I henhold til forskrift om håndtering av farlig stoff § 24 kan kommunen, herunder Brann- og redningsvesenet, benytte samtlige av lovens reaksjonsbestemmelser ved overtredelse av forskriften eller vedtak fattet med hjemmel i denne. Dette gir Brann- og redningsvesenet anledning til å anvende samtlige tilsyns- og reaksjonsbestemmelser i loven.

Ved alvorlige tilfeller der det er overhengende fare kan Brann- og redningsvesenet stanse virksomheten eller forby bruken av vedkommende byggverk eller område selv om pålegg ikke er gitt, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 37. Dersom virksomheten har alvorlige avvik eller ikke etterkommer Brann- og redningsvesenets pålegg innen fastsatt frist, kan Brann- og redningsvesenet helt eller delvis stanse virksomheten.

Ved mindre alvorlige tilfeller kan Brann- og redningsvesenet ilegge engangsmulkt eller løpende tvangsmulkt. I henhold til brann- og eksplosjonsvernloven § 39 kan det i pålegg fastsettes en løpende tvangsmulkt for hver dag/uke/måned som går etter utløpet av den frist som er satt for oppfylling av pålegget, inntil pålegget er oppfylt. Tvangsmulkten kan også fastsettes som en engangsmulkt.

⁴ Lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver.

Løpende tvangsmulkt kan være et effektivt virkemiddel for å få virksomheten til å rette opp avvik gitt av Brann- og redningsvesenet og dermed redusere risikoen. Størrelsen på tvangsmulkten skal stå i forhold til virksomhetens størrelse og avvikets alvorlighetsgrad. Tvangsmulkten må være stor nok til å motivere virksomheten til å etterkomme pålegg.

2.8.1 BRANN- OG EKSPLOSJONSVERNLOVENS TILSYNS- OG REAKSJONSBESTEMMELSER

I forbindelse med tilsyn med håndtering av farlig stoff, kan Brann- og redningsvesenet:

- kreve nødvendige opplysninger for å kunne gjennomføre tilsynet, jf. § 33
- kreve adgang til tilsynsobjekter, jf. § 34
- gi pålegg eller treffe enkeltvedtak som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelsene gitt i eller i medhold av loven, jf. § 37
- ved overhengende fare, stanse virksomheten eller forby bruken av vedkommende byggverk, område, produkt med flere, jf. § 37
- fastsette tvangsmulkt for å fremtvinge oppfyllelse av pålegg, jf. § 39

Dersom virksomheten ikke lukker avvik innen fastsatt frist, kan Brann- og redningsvesenet fatte vedtak om lukking av avvik og samtidig varsle tvangsmulkt for å fremtvinge etterlevelse. Når vedtak om tvangsmulkt fattes, skal virksomheten få en ny frist for å lukke avviket før mulkten begynner å løpe.

Størrelsen på tvangsmulkten er ikke spesifisert i loven og må vurderes skjønnsmessig av Brann- og redningsvesenet i hvert enkelt tilfelle. Det kan fastsettes en engangsmulkt eller en løpende mulkt som påløper hver dag, uke eller måned inntil avviket lukkes.

Hensikten med tvangsmulkten er å gi virksomhetene en økonomisk motivasjon til å følge lovens krav. Mulkten må være stor nok å virke pressende, men ikke urettferdig stor i forhold til overtredelsens alvor. Ideelt sett bør beløpet baseres på kostnadene for å etterleve kravet, men dette kan være vanskelig å beregne nøyaktig. Skjønnsutøvelsen må ta hensyn til overtredelsens alvorlighetsgrad, tiltakets viktighet og virksomhetens økonomiske situasjon. Beløpet vil også være avhengig av virksomhetens størrelse, eksempelvis om det er et enkeltmannsforetak eller et stort konsern. Det anbefales å dokumentere hvilke faktorer som er vurdert ved fastsettelse av tvangsmulktens størrelse i vedtaket.

Ved flere avvik kan det være hensiktsmessig å fastsette ett beløp per avvik. Dersom avvikene ikke lukkes innen fristen, kan det indikere at tvangsmulkten var for lav. I slike tilfeller bør Brann- og redningsvesenet vurdere et nytt vedtak med et høyere beløp eller innføre løpende tvangsmulkt. Eventuelle nye vedtak må varsles i samsvar med regelverket.

Med hjemmel i forskrift om håndtering av farlig stoff § 22, kan Brann- og redningsvesenet fastsette nærmere begrensninger eller forbud mot håndtering av farlig stoff dersom det anses nødvendig for å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot uhell og ulykker med farlig stoff.

Reaksjonsmidler som brukes skal være forholdsmessige i forhold til overtredelsens alvorlighetsgrad og risikoen avviket utgjør. De bør også tilpasses hvor raskt det er nødvendig å gjennomføre tiltak for å redusere risikoen.

Ellers viser vi til veiledningene under. Når disse omtaler [brann- og eksplosjonsvernlovens](#) eller [forvaltningslovens](#) alminnelige bestemmelser, er de også gyldige for Brann- og redningsvesenets tilsyn etter forskrift om håndtering av farlig stoff. [Veiledning for myndighetsutøvelse av tilsyn utført av brann- og feiervesenet](#)
[Veiledning til forskrift om brannforebygging](#)

2.9 SJEKKLISTE FOR LAGER

Her er en sjekkliste som kan benyttes under tilsynet. Forklaring til sjekklista:

- **Ja** – kravet oppfylles og det gis ikke avvik
- **Nei** – kravet oppfylles ikke (eller kun delvis) og det gis avvik

Det er gitt forslag til hvordan avvik kan formuleres. Endelig ordlyd må tilpasses avviket i hvert enkelttilfelle. Husk at når spørreskjemaet for tilsynet fylles ut, skal det gis en beskrivelse av eventuelle avvik i kommentarfeltet. Merk at sjekklista er todelt: én del for fysisk inspeksjon av lageret og én del for gjennomgang av dokumentasjon.

Sjekkliste for tilsyn med lager		Anlegg: Anleggs-ID: Dato:		
Fysisk inspeksjon				
Krav i forskriften	Sjekkpunkt	Detaljer og forslag til avviksformulering	Ja/ nei	Kommentar
§ 5 tredje ledd	Har virksomheten sikret at det IKKE finnes unødvendig brennbart materiale der farlig stoff håndteres?	- Finnes det andre brennbare materialer i lagerrom enn det som er tiltenkt? - Er det ryddig? Forslag til avviksformulering: - Det finnes unødvendig brennbart materiale på sted hvor farlig stoff håndteres.		
§ 11 første og andre ledd	Finnes det skilt som opplyser om faren for brann, eksplosjon eller annen ulykke? Finnes det skilt som opplyser om forbud mot bruk av åpen ild eller andre tennekilder?	Forslag til avviksformulering: - Lageret har ikke skilt som opplyser om faren for brann, eksplosjon eller annen ulykke. - Lageret har ikke skilt som opplyser om forbud mot bruk av åpen ild eller andre tennekilder.		
§ 12	Samsvarer innmeldingen med faktiske forhold?	- Er mengde innmeldt farlig stoff korrekt? - Vær oppmerksom på at gass og væske skal meldes inn i volum (m ³), mens fast stoff skal meldes inn i vekt (tonn). - Se veiledning for innmelding av farlig stoff. Forslag til avviksformulering: - Innmeldingen av lageret samsvarer ikke med de faktiske forholdene.		
§ 15	Er det effektiv ventilasjon på lageret? Finnes det tilstrekkelige tiltak for å håndtere spill? Er det gjort sikringstiltak for å hindre at uvedkommende får tilgang på farlig stoff? Finnes det situasjonsplan? Finnes det sikkerhets- og driftsinstrukser? Oppbevares oksiderende stoffer adskilt fra brannfarlige og brennbare stoffer?	Forslag til avviksformulering: - Virksomhetens forebyggende sikkerhetstiltak er ikke tilfredsstillende. - Virksomheten har ikke sikret mot at uvedkommende får tilgang til farlig stoff. - Virksomhetene har ikke sikret at oksiderende stoffer oppbevares adskilt fra brannfarlige og brennbare stoffer.		

Dokumentasjon				
Krav i forskriften	Sjekkpunkt	Detaljer og forslag til avviksformulering	Ja/ nei	Kommentar
§ 7 sjette ledd Internkontrollforskriften § 5 punkt 2	Har virksomheten sørget for at de ansatte har fått nødvendig opplæring?	- Har de ansatte fått nødvendig opplæring i håndtering av farlig stoff, inkludert stoffenes egenskaper, farene ved lekkasje og beredskapsrutiner? - Er det tilgang til sikkerhetsdatablader for de farlige stoffene? Forslag til avviksformulering: - Virksomheten har ikke sørget for (tilstrekkelig) opplæring av ansatte i forbindelse med håndtering av farlig stoff.		
§ 9 andre ledd	Er det utført systematisk tilstandskontroll?	- Kontroll kan være vernerunder der man følger opp at lagerets tilstand er tilfredsstillende. Forslag til avviksformulering: - Virksomheten kan ikke dokumentere at det er utført systematisk tilstandskontroll av anlegget.		
§ 10	Utføres det vedlikehold, service eller ettersyn?	- Be f.eks. om å få se dokumentasjon på at vedlikehold er utført. Forslag til avviksformulering: - Lageret vedlikeholdes ikke tilstrekkelig slik at sikkerhetsnivået opprettholdes. - Virksomheten kan ikke dokumentere at vedlikehold på lageret er utført.		
§ 14 andre ledd Internkontrollforskriften § 5 punkt 6	Finnes det en skriftlig risikovurdering for lageret?	- Er farene knyttet til stoffene kartlagt, inkludert mulige ulykkesscenarioer og konsekvenser? - Er det iverksatt tiltak for å redusere risikoen til et akseptabelt nivå? Forslag til avviksformulering: - Virksomheten har ikke (i tilstrekkelig grad) kartlagt farer og problemer med hensyn på håndtering av farlig stoff og på denne bakgrunn vurdert risiko.		
§ 19	Finnes det en beredskapsplan for håndtering av ulykker med farlig stoff? Er beredskapsplanen øvet?	- Sjekk om det utføres beredskapsøvelser. - Beredskapsplanen skal være samordnet med offentlige beredskapsplaner. - Hvis det ikke finnes en plan, eller at hendelser med farlig stoff ikke er inkludert i planen, eller at den ikke er øvet eller samordnet med offentlige planer skal det det gis avvik. Forslag til avviksformulering: - Virksomheten har ikke en beredskapsplan. - Virksomheten har ikke øvet sin beredskap.		
§ 20	Har virksomheten et system for registrering av uhell, ulykker og tillop til slike? Er uhell og ulykker med farlig stoff rapportert til DSB?	- Sjekk om virksomheten har etablert et system for registrering av uhell, ulykker og tillop til slike i forbindelse med håndtering av farlig stoff og tilhørende utstyr og anlegg. Dersom et slikt system ikke foreligger gis det avvik. - Sjekk om virksomheten har hatt uhell og ulykker med farlig stoff og om det i tilfelle er rapportert til DSB. Dersom uhell og ulykker ikke er rapportert til DSB gis det avvik. Forslag til avviksformulering: - Virksomheten har ikke et system for registrering av uhell, ulykker og tillop til slike i forbindelse med håndtering av farlig stoff og tilhørende utstyr og anlegg. - Virksomheten rapporterer ikke uhell og ulykker til DSB.		

**Direktoratet for
samfunnssikkerhet
og beredskap**

Rambergveien 9
3115 Tønsberg

Telefon 33 41 25 00
Faks 33 31 06 60

postmottak@dsb.no
www.dsb.no

